

Stanković, B. i Stanković, B. *Prilog istraživanju o kultiviranju jabloni u Srbiji*. Beograd, 1975. 110 str.

Stanković, B. i Stanković, B. *Prilog istraživanju o kultiviranju jabloni u Srbiji*. Beograd, 1975. 110 str.

Stanković, B. i Stanković, B. *Prilog istraživanju o kultiviranju jabloni u Srbiji*. Beograd, 1975. 110 str.

Stanković, B. i Stanković, B. *Prilog istraživanju o kultiviranju jabloni u Srbiji*. Beograd, 1975. 110 str.

Stanković, B. i Stanković, B. *Prilog istraživanju o kultiviranju jabloni u Srbiji*. Beograd, 1975. 110 str.

Stanković, B. i Stanković, B. *Prilog istraživanju o kultiviranju jabloni u Srbiji*. Beograd, 1975. 110 str.

Stanković, B.

E. Opravil, PRISPEVEK K ROZŠIRENI JABLONĚ V PRAVĚKU STŘEDNI EVROPY, AR, t. XXVII: 1975, s. 375-384.

E. Opravil rozpoczyna swoją pracę od przeglądu gatunków jabłoni występujących w Europie. Za prastarą formę Europy Środkowej uważa dziką jabłoń leśną [*Malus silvestris* (L.) Mill = *M. silvestris* ssp. *acerba* (Mér) Mansf.]. Do tego gatunku należą wszystkie znaleziska archeologiczne jabłek z Europy Środkowej i tere-

nów sąsiednich; jedynie na Bałkanach i w europejskiej części Związku Radzieckiego należy jego zdaniem liczyć się z wystąpieniem innych gatunków. Następnie daje autor katalog dotychczas znanych archeologicznych znalezisk szczątków jabłoni, zarówno owoców i nasion, jak i drewna. Uwzględnia w nim nie tylko kraje Europy Środkowej, ale i inne, niekiedy dość odległe, jak np. Francję, Włochy czy kraje skandynawskie. Wspomina także znaleziska z Hacilar i Çatal Hüyük. Materiały czechosłowackie (5 stanowisk) omówione są osobno szerzej. W zakończeniu szkicuje autor krótko problem udomowienia jabłoni.

Dla archeologa najbardziej interesującą i użyteczną częścią tej pracy będzie zapewne wspomniane zestawienie znalezisk szczątków jabłoni. Szkoda tylko może, iż autor ograniczył się w nim do materiałów, których oznaczenie botaniczne jest zupełnie pewne. Przy małej przeważnie ilości znalezisk (Węgry, Jugosławia, Włochy, Francja, Dania po 3 znaleziska, Holandia — 1) byłoby wskazane uwzględnienie takich szczątków nie dających się ściśle oznaczyć, ewentualnie w formie osobnego, dodatkowego zestawienia. Wydaje się, że nie należy lekceważyć wartości poznawczej tego typu materiałów. Przy większej ilości stanowisk, np. przy 25 znaleziskach gatunku *Malus* z NRD i RFN, pominięcie nasienia *Pirus/Malus* z Lietfeld¹ nie jest może wielkim zubożeniem. Natomiast przy zupełnym prawie braku znalezisk z Bałkanów włączenie do zestawienia pół pestki *Pirus/Malus* z Čavdar, okr. Sofia², wzbogaciłoby niewątpliwie bazę materiałową rozważań, zwłaszcza ze względu na wczesną metrykę znaleziska: pochodzi ono z warstwy Karanovo I.

O ile jednak powyższe uwagi mogą być traktowane jako dyskusyjne, o tyle zupełnie niezrozumiałe jest pominięcie przez autora znaleziska z Zarebowa, woj. Włocławek³. Nie jest ono nowe (odkrycia dokonano w 1960 r.), było już kilkakrotnie publikowane, oznaczenie botaniczne nie pozostawia żadnych wątpliwości. Jest ono przy tym wyjątkowo bogate — 7 połówek owoców, 100 fragmentów i 67 pestek. Pominięcie tak poważnego znaleziska budzi u czytelnika niepokój, czy wniosek autora opierają się na należycie skompletowanym materiale źródłowym.

Helena Burchard

¹ M. Hopf, *Die Bernburger Getreidefunde von Lietfeld bei Burgdorf, Kr. Goslar*, JbRGZ Mainz, t. 4: 1957, s. 16.

² M. Hopf, *Frühe Kulturpflanzen aus Bulgarien*, JbRGZ Mainz, t. 20: 1973, s. 4.

³ J. A. Bakker, J. C. Vogel, T. Wiślański, *TRB and other C14 Dates from Poland (c. 4350-1350 BC and 800-900 AD)*, (Part A), „Helinium”, t. IX: 1969, s. 9-10; T. Wiślański, *Podstawy gospodarcze plemion neolitycznych w Polsce północno-zachodniej*, Wrocław—Warszawa—Kraków 1969, s. 175; M. Klichowska, *Rosliny naczyniowe w znaleziskach kulturowych Polski północno-zachodniej*, „Prace Komisji Biologicznej PTPN”, t. XXXV: 1972, z. 2, s. 16.